

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Psychodiagnostika detí a mládeže v kontexte školskej a sociálnej inklúzie

Projekt programu aktualizačného vzdelávania

Číslo rozhodnutia o akreditácii: 42/2019 - KV

Odtlačok pečiatky
a podpis štatutárneho zástupcu:

Mgr. Janette Motlová

Názov žiadateľa:

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Názov vzdelávacieho programu:**Psychodiagnostika detí a mládeže v kontexte školskej a sociálnej inklúzie****Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:**

Absolvent vysokoškolského štúdia 2. stupňa v odbore psychológia je oprávnený vykonávať psychodiagnostickú činnosť, vrátane diagnostickej činnosti v systéme výchovného poradenstva a prevencie podľa § 130-135 zákona č. 245/2008 Z. z. v znení neskorších predpisov. Nie všetci absolventi sú však na túto činnosť pripravení rovnako. Psychodiagnostike sa v rámci vysokoškolského vzdelávania psychológov venuje pozornosť na všetkých vysokých školách; niekde sa však viac orientujú na teóriu (FSEV UK, FF TU, FF UPJŠ), niekde na prácu s konkrétnymi testami (FF UK, PdF UMB), niekde viac na klinickú psychodiagnostiku (FF UK, FP PEVŠ), či na diagnostiku v psychológii práce (FSEV UK). V študijných plánoch niektorých fakúlt celkom chýba psychodiagnostika detí a mládeže (FF UK, FSEV UK). Pri výkone povolania psychológa a školského psychológa v rezorte školstva je však žiaduce, aby všetci odborní zamestnanci zaradení v tejto kategórii (§ 20 zákona č. 317/2009 Z. z. v platnom znení) vychádzali z rovnakých teoretických základov, aplikovali podobné diagnostické postupy a diagnostické závery vyvodzovali podobným spôsobom, opierajúc sa o najnovšie vedecké poznatky.

V priebehu času sa menia psychodiagnostické metódy, ktoré majú psychológovia v školstve k dispozícii, mení sa nazeranie na ciele psychologickéj diagnostiky, na využívanie psychometrického a klinického prístupu, aj na potrebné psychometrické vlastnosti používaných testov. Vo vzťahu k cieľom je dôležitá zmena paradigmy – od diagnostiky zameranej na stanovenie diagnózy, k diagnostike zameranej na opis charakteristík klienta, na základe ktorého mu možno odporúčať aplikáciu vhodných poradenských, edukačných a rozvíjajúcich postupov. V školskom rezorte je táto zmena nevyhnutná najmä v súvislosti s inkluzívnym vzdelávaním, ktoré má každému žiakovi zabezpečiť individualizovaný prístup zohľadňujúci jeho osobitosti – či už ide o žiaka väčšinovej populácie, žiaka s rôznym zdravotným či sociálnym znevýhodnením, alebo žiaka nadaného v rôznych spoločensky cenených oblastiach. Slovenská republika sa zaviazala poskytovať inkluzívne vzdelávanie prístupím k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Hoci sa tak stalo v roku 2010, prax, ani tá psychologická, nie je zatiaľ na inklúziu dostatočne pripravená.

Aby si psychológovia pôsobiaci v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie, špeciálnych výchovných zariadeniach, školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach, ako aj v školách (školskí psychológovia) udržali svoje profesijné kompetencie aj v meniacich sa podmienkach, musia neustále aktualizovať svoje odborné poznatky, vrátane poznatkov z psychodiagnostiky.

Druh kontinuálneho vzdelávania:

Aktualizačné (§ 35 ods. 4 pís. b) a § 39 zákona č. 317/2009 Z. z. v platnom znení)

Forma kontinuálneho vzdelávania:

Kombinovaná: 42 hod. (70 %) prezenčne, 18 hod. (30 %) distančne

Hlavný cieľ:

Udržanie profesijných kompetencií psychológov školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie, špeciálnych výchovných zariadení, školských výchovno-vzdelávacích zariadení, ako aj školských psychológov, ktoré potrebujú na štandardný výkon psychodiagnostických činností, predovšetkým s ohľadom na aktuálne ciele, ktoré pred psychodiagnostiku kladie inkluzívna edukácia.

Špecifické ciele:

Absolventi majú:

- oboznámiť sa s podstatou spoločenskej a školskej inklúzie ako ju vymedzujú dokumenty OSN;
- pochopiť princípy inkluzívnej pedagogiky;
- oboznámiť sa s novými cieľmi psychodiagnostickej činnosti v kontexte inkluzívneho školstva;
- klásť si otázky o vyšetřovanom dieťati a hľadať na ne odpovede pomocou aplikácie rôznych psychodiagnostických postupov;
- aktualizovať svoje vedomosti o teoretických základoch psychodiagnostiky;
- aktualizovať poznatky o psychometrických vlastnostiach testov a naučiť sa využívať údaje o nich pri aplikácii konkrétnych nástrojov;
- zdokonaľiť sa v kombinovaní psychometrického a klinického prístupu k diagnostike;
- oboznámiť sa s novými trendmi a novými metodikami, ktoré sú k dispozícii pre psychodiagnostiku detí a mládeže;
- zdokonaľiť sa vo využívaní rôznych zdrojov informácií o klientovi;
- rozvinúť spôsobilosť formulovať závery z psychodiagnostického vyšetřenia na základe klinického úsudku;
- vedieť formulovať na základe týchto záverov odporúčania ďalšej intervencie a vhodných postupov výchovy a vzdelávania;
- osvojiť si odporúčanú formu písania správy o psychologickom vyšetření ako vyplýva z aktuálnych predpisov;
- vedieť aplikovať aktualizované spôsobilosti pri diagnostike školskej pripravenosti, nadania, vývinových porúch, zdravotných postihnutí (osobitne mentálneho), dôsledkov sociálneho znevýhodnenia, emocionálnych, sociálnych a adjustačných problémov.

Obsah vzdelávacieho programu:

Učebný plán:

Tematický celok	Téma	prezenčne	dištančne	spolu
Inkluzívna pedagogika	Inklúzia v dokumentoch OSN	1	–	5
	Segregácia, integrácia a inklúzia	1	–	
	Princípy inkluzívnej pedagogiky	1	–	
	Individuálne edukačné potreby	2	–	
Teória psychodiagnostiky	Ciele psychodiagnostiky v kontexte inkluzívnej edukácie	1	–	15
	Aktuálne chápanie psychometrického a klinický prístupu v psychodiagnostike	2	–	
	Nové prístupy k validite psychodiagnostických metód	2	–	
	Psychometrické vlastnosti testov v súčasnej psychometrike	3	–	
	Rôzne typy testových skóre	2	–	
	Štandardné a modifikované vyšetřenie	3	–	
	Nadväzujúca intervencia	2	-	

Praktická psychodiagnostika	Aktuálne možnosti diagnostiky schopností a spôsobilostí	3	2	16
	Aktuálne možnosti diagnostiky motivácie a emocionality	1	1	
	Aktuálne možnosti diagnostiky sociálnych vzťahov	1	1	
	Interpretácia dát, klinický úsudok	1	1	
	Používanie aktuálnych diagnostických manuálov	1	1	
	Písanie správy z vyšetrenia a odporúčania ďalšieho postupu	2	1	
Prípadové štúdie	Pripravenosť na školu	1	1	24
	Nadanie a kariérové poradenstvo	2	1	
	Zdravotné znevýhodnenia (mentálne, telesné a zmyslové postihnutie, vývinové poruchy učenia, narušená komunikačná schopnosť a pervazívne poruchy)	8	7	
	Sociálne znevýhodnenie	2	2	
S p o l u :		42	18	60

Učebné osnovy:

Inkluzívna pedagogika: Deklarácia zo Salamanky, Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj; Rozlíšenie exklúzie, segregácie, integrácie a inklúzie; inkluzívna škola a inkluzívna pedagogika, index inkluzivity; rozdiel medzi špeciálnymi a individuálnymi edukačnými potrebami, individuálne potreby ako základ inkluzívnej edukácie.

Teória psychodiagnostiky: Cieľ psychodiagnostiky v školskom poradenstve nie ako stanovenie diagnózy, ale ako opísanie individuálnych edukačných potrieb; zdôraznenie zodpovednosti psychológa a nie testu za výsledok diagnostiky; validita a psychometrické vlastnosti testov vo svetle nových poznatkov a teórií; rôzne typy štandardných skóre, vzťahy medzi nimi, použitie v rôznych situáciách; štandardnosť psychologického vyšetrenia a aktuálne poznatky o potrebných modifikáciách pri vyšetovaní detí s neštandardným vývinom; možnosti intervencie nadväzujúcej na poznanie silných a slabých stránok dieťaťa a jeho individuálnych edukačných potrieb.

Praktická psychodiagnostika: Oboznámenie sa s novými možnosťami interpretácie výsledkov testov rutinne používaných v poradenských zariadeniach (WISC-III, S-B IV), oboznámenie sa s menej známymi a novými testami školskej pripravenosti (TŠP), inteligencie (I-S-T 2000 R), kognitívnych schopností (K-ABC, WJIE), emočnej inteligencie (TEIQue) a sociálnych spôsobilostí (Socag) a interpretáciou ich výsledkov; vzťah špeciálnopedagogických diagnóz k diagnózam podľa MKCH 10, nový manuál DSM-5; štruktúra a obsah správy z psychologického vyšetrenia v súlade s aktuálnymi školskými predpismi. *Dištančné štúdium* – frekventanti aplikujú získané poznatky vo svojej psychodiagnostickej praxi, ich postupy a správy z vyšetrení sa následne prediskutujú v rámci prezenčných stretnutí.

Prípadové štúdie: Prezenčne sa preberie teória prípadovej štúdie a špecifiká jednotlivých oblastí – pripravenosť na školu, nadanie, kariérové poradenstvo, zdravotné znevýhodnenia a sociálne znevýhodnenie. Prebehne vzájomná výmena skúseností a supervízia. *Dištančné štúdium* –

frekventanti pripravia prípadové štúdie na vybrané témy zo svojej praxe a prezentácie k záverečnému hodnoteniu pred skúšobnou komisiou.

Profil absolventa:

Absolvent aktualizačného vzdelávania sa orientuje v najnovších teoretických problémoch psychologickéj diagnostiky. Je zorientovaný v problematike inklúzie a inkluzívneho vzdelávania, ktorého potrebám majú výsledky psychodiagnostického procesu slúžiť. S ohľadom na to vie stanovovať ciele psychodiagnostickéj práce, vyberať a aplikovať adekvátne diagnostické metodiky a interpretovať ich výsledky. Pozná metodiky, ktoré sú pre diagnostickú prácu aktuálne k dispozícii, ich prínos i limity. Na základe klinického zhodnotenia údajov z rôznych zdrojov vie vyvodit' diagnostický záver a napísať správu z psychodiagnostického vyšetrenia s odporúčaniami pre pedagógov a/alebo rodičov.

Rozsah vzdelávacieho programu:

60 hod. (42 hod. prezenčne + 18 hod. dištančne)

Kategória odborných zamestnancov:

psychológ a školský psychológ (§ 19 pís. a) a § 20 zákona č. 317/2009 Z. z. v platnom znení)

Kariérový stupeň: samostatný odborný zamestnanec, odborný zamestnanec s prvou atestáciou, odborný zamestnanec s druhou atestáciou (§ 27 ods. 2 pís. b-d) zákona č. 317/2009 Z. z. v platnom znení)

Podmienky pre zaradenie uchádzačov:

Písomná prihláška potvrdená riaditeľom školského zariadenia alebo školy; prihlášku riaditeľa školského zariadenia potvrdzuje zriaďovateľ (§ 2 ods. 1 – 2 vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z. z.). Oprávnenosť na zaradenie uchádzača, ktorý nie je v pracovnom pomere, resp. jeho prihlášku riaditeľ školy (zriaďovateľ) nepotvrdil, posúdi poskytovateľ podľa § 2 ods. 3 vyhlášky.

Na kontinuálne vzdelávanie bude zaradený odborný zamestnanec v uvedenej kategórii, ktorý spĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z. z. a absolvoval najmenej šesť mesiacov odbornej činnosti (§ 35 ods. 9 zákona č. 317/2009 Z. z. v platnom znení).

Spôsob ukončovania a požiadavky na ukončovanie:

V zmysle § 39 ods. 3 zákona č. 317/2009 Z. z. sa aktualizačné vzdelávanie ukončuje *záverečnou prezentáciou pred trojčlennou skúšobnou komisiou*. Od frekventantov sa vyžaduje:

- účasť na minimálne 80 % z rozsahu prezenčnej časti vzdelávania (§ 4 ods. 5 vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z. z.);
- prezentácia prípadovej štúdie ilustrujúcej vybranú a garantom schválenú tému z tohto tematického celku pomocou IT zariadenia.

Témy prípadovej štúdie: pripravenosť dieťaťa na školu, nadané dieťa, kariérové poradenstvo, dieťa s mentálnym postihnutím, dieťa s telesným postihnutím, dieťa so zrakovým postihnutím, dieťa so sluchovým postihnutím, dieťa s narušenou komunikačnou schopnosťou, dieťa s vývinovými poruchami učenia, dieťa s poruchami správania, dieťa s pervazívnou vývinovou poruchou (patriacou do autistického spektra), dieťa zo sociálne znevýhodneného prostredia, deti s rôznymi kombináciami uvedených problémov.

Garant a personálne zabezpečenie:

Garant:

Doc. PhDr. Vladimír Dočkal, CSc. – dlhoročný vedecký pracovník VÚDPaP-u a vysokoškolský učiteľ. Výskumne sa zaoberá problematikou nadaných detí, detí z iných minorít, ich diagnostikou a integrovaným vzdelávaním. Je odborníkom v oblastiach metodológie a teórie psychodiagnostiky, ktoré prednášal na vysokej škole, a tvorcom viacerých psycho-diagnostických testov alebo adaptácií a slovenských štandardizácií zahraničných testov. Od r. 2011 je garantom kontinuálneho vzdelávania učiteľov nadaných detí a od r. 2012 aj odborných zamestnancov, ktorí s nadanými pracujú. Má bohaté praktické poradenské skúsenosti z Detského centra pre vzdelávanie a výskum VÚDPaP.

Ostatní lektori:

PhDr. Magdaléna Špotáková, CSc. – dlhoročná vedecká pracovníčka VÚDPaP-u, odborníčka na problematiku detí so zdravotným znevýhodnením a na integrovanú/inkluzívnu edukáciu. Je spoluautorkou niekoľkých pôvodných testov určených najmä na diagnostiku detí zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia a tiež niekoľkých slovenských adaptácií zahraničných metodík. Ako vedúca Detského centra VÚDPaP získala bohaté skúsenosti s prácou s neštandardne sa vyvíjajúcimi deťmi.

PhDr. Eva Farkašová, CSc. – dlhoročná vedecká pracovníčka VÚDPaP-u, odborníčka na prácu s deťmi z minoritných skupín, pripravenosť na školu a vyučovanie cudzích jazykov. Osobitnú pozornosť venuje problematike detí zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia, pre ktoré pripravila niekoľko psychodiagnostických metodík. Podieľala sa aj na slovenských adaptáciách niekoľkých zahraničných testov. Od r. 2011 je lektorkou kontinuálneho vzdelávania.

PhDr. Bronislava Kunderátová – dlhoročná odborná pracovníčka VÚDPaP-u. Výskumne sa zaoberá najmä problematikou detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a otázkami inkluzívneho vzdelávania. Podieľala sa na tvorbe, adaptácii a štandardizácii niekoľkých psychologických testov. Má bohaté skúsenosti z diagnostickej a poradenskej činnosti pre deti s poruchami reči, s pervazívnymi a inými vývinovými poruchami, je vedúcou Detského centra pre vzdelávanie a výskum VÚDPaP.

Mgr. Beáta Sedlačková – skúsená odborná pracovníčka VÚDPaP-u, zameriava sa na prácu s deťmi so zdravotným znevýhodnením (vrátane vývinových porúch), modifikáciu diagnostických postupov pri vyšetrení neštandardných klientov, podieľa sa na výskumoch inkluzívnej edukácie. V Detskom centre pre vzdelávanie a výskum VÚDPaP poskytuje poradenské služby rodinám detí so špeciálnymi potrebami.

Finančné a materiálne zabezpečenie:

Vzdelávanie bude hradené z rozpočtu poskytovateľa s finančnou spoluúčasťou frekventantov (§ 57 ods. 1 pís. a) a e) zákona č. 317/2009 Z. z. v platnom znení) vo výške 30,- €. Vzdelávanie sa bude realizovať vo vlastných výučbových priestoroch VÚDPaP-u, v prípade vzdelávania mimo Bratislavy poskytnú priestory školské zariadenia, prípadne školy, pre ktoré sa budú účastníci pripravovať.

Technické a informačné zabezpečenie:

Didaktickú techniku (PC, dataprojektor ap.) poskytnie VÚDPaP. Študijné materiály vypracované lektormi dostanú frekventanti v elektronickej podobe, takisto zoznam literatúry. Niektoré nástroje na pomoc pri identifikácii nadaných žiakov dostanú v tlačenej verzii.

Návrh počtu kreditov: 15

(12 za 60 hodín vzdelávania + 3 za ukončenie prezentáciou pred skúšobnou komisiou)